

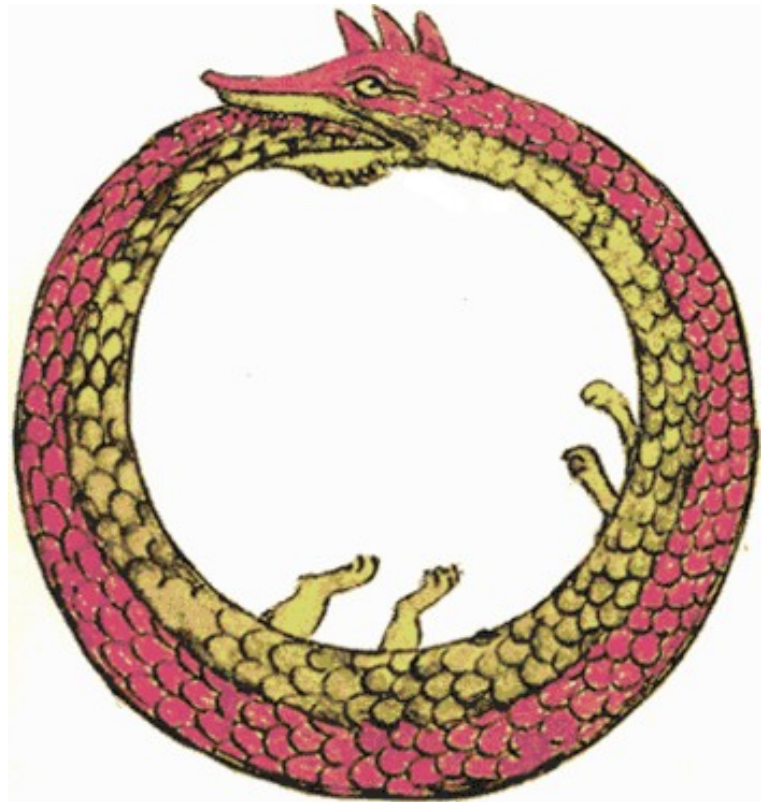

Čas a volný čas v historii a v individuálním životě

Úvodní přednáška předmětu
Teoretické a aplikační koncepty
volného času – 2024

Vnímání času v různých kulturách

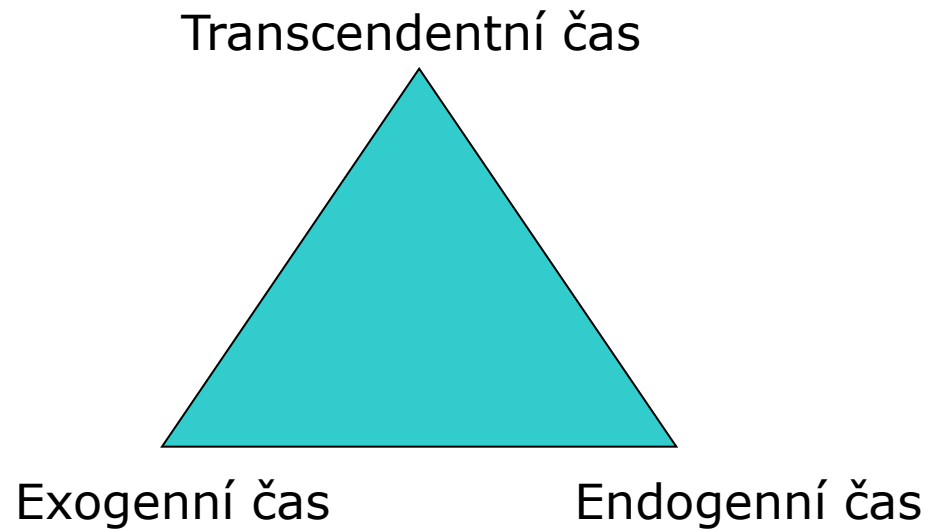
- V starověkých kulturách měl čas božský charakter. Například v Egyptě a Řecku byl čas chápán jako *Úroboros* (ουροβορος = had, který obepíná Zemi a požírá svůj ocas)

Vnímání času v různých kulturách

- Májové uctívali dvouhlavého hada, jehož jedna hlava znamenala život a druhá smrt.
- V indické Bhagavadgítě reprezentoval Višnu, ale i Šiva čas:
Višnu říká: „Věz, že já jsem Čas, který nechává zaniknout světy. Když dozraje čas, přijdu a přinesu jim zkázu.“
- Aristoteles ve své Fyzice představuje čas jako „formu kruhu“, který je „stálý počet po sobě následujících pohybů“.

Vnímání času v různých kulturách

Pojetí času v antickém řecku a biblické tradici (1)

- Výraz *χρονος* (chronos) se používal pro označení průběhu času
- Obrázek je z refektáře kláštera v Teplé

Pojetí času v antickém řecku a biblické tradici (2)

- KAIPOΣ (kairos)
= „ten pravý čas“
(dnes řecky: „počasí“)
- v Bibli: chvíle, která je pro něco vhodná, rozhodující okamžik, příchod Ježíše Krista, Boží vstup do dějin
- Zobrazení: bůh Kairos

Biblický pohled na čas (1)

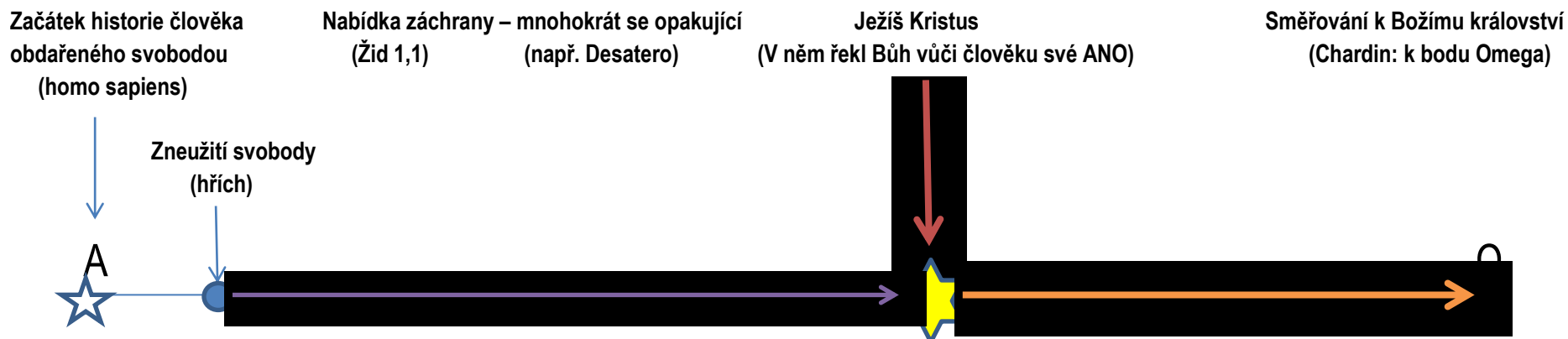
- První Boží zásah – stvoření – vytváří totiž samotnou realitu času a zahajuje dějiny, které se chápou jako cesta k nějakému společnému cíli všech stvořených bytostí
- Čas ve Starém zákoně nebyl chápán jako kruh, ale spíše jako rytmus, který se *neopakuje*, ale otvírá se novému, nekonečným možnostem nových zjevení (epifanií) Božích v dějinách:
„Biblický člověk není odsouzen k nekonečnému opakování a k nevyhnutelnému střídání pozitivního a negativního, dobra a zla, ale je na cestě, postupuje směrem ke spáse a k dokonalosti

Biblický pohled na čas (2)

- Nový zákon mluví o „naplnění času“ (ο καιρος πεπληρωται – Mk 1,15), toto „dovršení času“ nastává z Božího rozhodnutí; je to poslední etapa dějin spásy a začátek eschatologického času.
- Skrze příchod Krista *kairos* vstoupil do *chronosu*. Vycházíme totiž z toho, že křesťanská teologie považuje *chronos* za neurčité (amorfní) trvání, zatímco *kairos* je „kvalifikovaný čas“, „čas příhodný“

Křesťanské pojetí historie: teologický pojem „dějiny spásy“

Bible vnímá čas ($\chi\rho\acute{o}\nu\omicron\varsigma$) jako historický proces lidských vítězství a proher, které ústí do rozhodujícího okamžiku spásy ($\kappa\alpha\iota\rho\acute{o}\varsigma$). Tento okamžik spásy znamená radikální obnovu světa podle Božího záměru.

Kairos v dějinách spásy

- Stvoření, pád do hříchu, příslib Boží záchrany a jeho uskutečnění – to všechno probíhá v čase (χρovoς).
- Toto drama lidského selhání a nového začátku, jejímž cílem je záchrana (spása) všech lidí (lidstva i jednotlivého člověka) označuje teologie výrazem dějiny spásy
- Existují také moje osobní „dějiny spásy“, okamžiky obratu (καιρος)?

Kairos našeho života (Kaz 3)

Všeliká věc má jistý čas, a každé předsevzetí pod nebem svou chvíli.

Jest čas rození i čas umírání, čas sázení a čas vykopání, což vsazeno bývá;

*čas mordování a čas hojení, čas boření a čas stavení;
čas pláče a čas smíchu, čas smutku a čas proskakování;*

*čas rozmítání kamení a čas shromažďování kamení,
čas objímání a čas vzdálení se od objímání;*

*čas hledání a čas ztracení, čas chování a čas zavržení;
čas roztrhování a čas sšívání, čas mlčení a čas mluvení;*

čas milování a čas nenávidění, čas boje a čas pokoje.

Vnímání času dnes (1)

- Sociotemporalita (sociální podmíněnost času): prožívání času je vedeno závazky ve společnosti (termínový kalendář)
- Nootemporalita (ontologická podmíněnost času): prožívání času se řídí mojí aktuální životní situací, při níž reflektuji svou minulost i budoucnost (smysl života, všeho, co dělám)

Vnímání času dnes (2)

- Útěk před časem: utíkáme do činnosti, práce, zážitku (hektická činnost x depresivní nečinnost)
 - Není to nic nového: Goethův Faust
 - Nové je, že je na tom založen celý systém „zábavního průmyslu“, který vychází ze zaměření současného člověka na *zážitek*
 - Gerhard Schulze: Die Erlebnisgesellschaft (Společnost zážitku) – bestseller 90. let